

BEDEN MUAYENESİ VE VÜCUTTAN ÖRNEK ALMA

(*Physical Examination And Sampling From Body*)

Aydın AYGÜN¹

ÖZ

Beden muayenesi ve vücuttan örnek alma suçların aydınlatılması, failerin tespitinde ve maddi gerçeğin açığa çıkarılmasında etkili bir yöntemdir. Keza işlenen suçun kişiler üzerinde iz bırakması mümkündür. Beden muayenesi ve vücuttan örnek alma yöntemi kişilerin temel hak ve özgürlüklerine ve özellikle kişinin vücut bütünlüğünün dokunulmazlığına ağır bir müdahale niteliği taşıdığından koruma tedbiri olma niteliği ağır basar bununla birlikte karma bir hukuki niteliğe sahiptir.

Beden muayenesi ve vücuttan örnek alma yöntemi temel haklara esaslı bir müdahale oluşturduğundan bu yöntemin sıkı koşullara tabi tutularak kanunla düzenlenmesi gereklidir. Bu kapsamda 5271 sayılı Ceza Muhakemeleri Kanunu bazı eksiklikleri olsa da beden muayenesi ve vücuttan örnek almayı 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'ndan daha ayrıntılı olarak düzenlemiştir.

Anahtar Kelimeler: Beden Muayenesi, vücuttan örnek alma, iç beden, dış beden, delil.

ABSTRACT

Physical examination and sampling from body is an effective method for elucidation of the crime, identification of perpetrators and disclosing material fact. Because, crimes leave a mark on people. Method of physical examination and sampling from body has the nature of the protection measure because it has a heavy intervention quality for human rights especially body immunity however it has a mixed legal nature.

Because of a heavy intervention to fundamental rights physical examination and sampling from body method, it is necessary to be regulated by law subjected to strict conditions of this method. In this

---

1 Yargıtay 14. Ceza Dairesi Tetkik Hâkimi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi, aydinaygun@gmail.com

context, Law of Criminal Procedure as numbered 5271 has regulated physical examination and sampling from body more thorough with some deficiencies than Code of Penal Procedure as numbered 1412.

Keywords: Physical examination, sampling from body, internal body, external body, evidence.

GİRİŞ

Ceza muhakemesinde amaç, şüpheye yer bırakmayacak şekilde maddi gerçeğe ulaşmaktır. Bunun sağlanabilmesinde deliller asıl rol sahibidir. Modern tıp ilmindeki gelişmeler, delillerin elde edilmesinde ve bunların değerlendirilmesinde etkisini göstermeye başlamıştır. Beden muayenesi ve vücuttan örnek alma da bu gelişmelerin ceza muhakemesine bir yansımaları olarak söylenebilir. Böylece şüpheli, sanık veya diğer kişilerin beden muayeneleri veya vücutlarından örnek alınması ile elde edilen deliller veya olay yerinde ya da mağdurun üzerinde bulunan biyolojik veya diğer materyallerin alınan örneklerle karşılaştırılması sonucunda işlenen suç aydınlatılacaktır.

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK)'muzla delillerden sanığa gitme kuralı benimsenmiştir. Bu kuralla yasak sorgu yöntemlerinin ve işkencenin önüne geçilmesi amaçlanmıştır. Beden muayenesi ve vücuttan örnek alınması yöntemi ile elde edilen delillerin olayı aydınlatmadaki etkisi düşünüldüğünde bu amaca ulaşma noktasında etkisi göz ardı edilemeyecektir. Ancak beden muayenesi ve vücuttan örnek alma kişinin vücut dokunulmazlığına karşı ağır bir müdahale içerdiği de bir gerçektir. Bu nedenle beden muayenesi ve vücuttan örnek almanın sıkı koşullarla kanunla düzenlenmesi Anayasanın 13 ve 17. maddeleri uyarınca bir gerekliliktir².

2 **MADDE 13.-** (Değişik: 3.10.2001-4709/2 md.) Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve laik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.

MADDE 17.- Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.

Tıbbî zorunluluklar ve Kanunda yazılı hâller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbî deneylere tâbi tutulamaz.

Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tâbi tutulamaz.

(Değişik: 7.5.2004-5170/3 md.) Meşrû müdafaa hâli, yakalama ve tutuklama kararlarının yerine getirilmesi, bir tutuklu veya hükümlünün kaçmasının önlenmesi, bir ayaklanma veya isyanın bastırılması, sıkıyönetim veya olağanüstü hâllerde yetkili mercinin verdiği emirlerin uygulanması sırasında silah kullanılmasına Kanunun cevaz verdiği zorunlu durumlarda meydana gelen öldürme fiilleri, birinci fıkra hükmü dışındadır.

Suç izlerinin insan bedeninde kalması olağan bir durumdur. Suçun aydınlatılması açısından önem taşıyan bu izlerin incelenmesi de ceza muhakemesi açısından önemlidir. Fakat burada insan bedenine saygı, sağlık hakkı ile suçla bozulan kamu barışının onun aydınlatılması ile yeniden tesis arasında bir yarış vardır. Vücuda müdahaleyi kapsayan beden muayenesi ve vücuttan örnek almayı düzenleyen maddelerin bu iki menfaat arasındaki dengeyi gözetmesi ve sağlaması gerekir³.

Beden muayenesi 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu (CMUK)'nda 66/5. maddesinde “ hazırlık soruşturmasında muayeneleri icabeden kimselerin muayeneleri, Cumhuriyet savcılarının talebiyle yapılır” şeklinde düzenlenmişti. Bu düzenleme ile CMK'nın 75 vd. maddeleri değerlendirildiğinde artık beden muayenesi ve vücuttan örnek almanın daha sıkı koşullar altında ve detaylı olarak düzenlendiği söylenmelidir. Bununla birlikte CMK'daki düzenlemelerin eksiksiz olduğunu da söylemek pek mümkün görülmemektedir. İşte bu eksikliklere makalede değinilmeye çalışılmıştır.

I. BEDEN MUAYENESİ VE VÜCUTTAN ÖRNEK ALMANIN HUKUKİ NİTELİĞİ

CMK'da beden muayenesi ve vücuttan örnek alma CMUK'un aksine detaylı olarak, birinci kitabın “ tanıklık, bilirkişi incelemesi ve keşif” başlığını taşıyan üçüncü kısmında “ gözlem altına alınma, muayene, keşif ve otopsi ” başlıklı üçüncü bölümünde m. 75 vd. düzenlenmiştir. Kanun koyucunun bu tercihi doktrinde beden muayenesi ve vücuttan örnek alma işleminin hukuki niteliği konusunda farklı görüşlerin ileri sürülmesine yol açmıştır.

Beden muayenesi ve vücuttan örnek almanın hukuki niteliği konusunda doktrinde ileri sürülen görüşlerden birine göre, beden muayenesi, bedene müdahale ve soruşturma aracı olma özelliklerinin birlikte barındırmakta olduğu için karama nitelikli bir düzenlemedir⁴.İleri sürülen bir diğer görüşe göre ise beden muayenesi bir yönüyle bilirkişi incelemesi ve keşif; diğer yönüyle de kişinin beden bütünlüğüne bir müdahale oluşturması nedeniyle koruma tedbiridir⁵.Bu görüşe paralel diğer bir görüşe göre ise, muayenenin hekim ya da sağlık mesleği mensupları

3 CENTEL Nur/ ZAFER Hamide, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, 9. Baskı, Beta, İstanbul, 2012, s. 263.

4 CENTEL, ZAFER, s.264.

5 ÖZTÜRK Bahri/ TEZCAN Durmuş/ ERDEM Mustafa Ruhan/ SIRMA Özge/SAYGILAR Yasemin F. / ALAN Esra, **Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku**, 3. Baskı, Seçkin, Ankara 2010, s. 454; ÖZTÜRK Bahri / ERDEM Mustafa Ruhan, **Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku**, 12. Baskı, Seçkin, Ankara, 2008, s. 623.

tarafından yapılmasının zorunlu olduğu hâllerde hem bilirkişilik hem de keşif niteliğini barındırmakla birlikte beden muayenesi, temel hak ve özgürlüklerden özellikle kişi dokunulmazlığına karşı ağır bir müdahale oluşturduğu için bir koruma tedbiri olduğu da söylenmelidir⁶. Yine benzer bir şekilde beden muayenesinin hem bilirkişi incelemesi hem de koruma tedbiri niteliğinde olduğu da belirtilmektedir⁷.

Koruma tedbiri, ceza hukuku dışındaki hukuk dallarında da görülen bir kurum olup “tehlike tedbirinin” bir çeşididir. Tehlike tedbiri ise, tehlike denilen zarar ihtimaline karşı alınan tedbirlere denir. Gerçekleşmesi uzak zarar ihtimallerine karşı alınan tedbirlere “önleme tedbiri” denirken, tehlikenin yakın olması ve önlemenin artık çok geç olacağı durumlarda sadece tehlikeden korunmanın gerektiğinde, alınacak tedbirlere “koruma tedbiri” denir⁸. Beden muayenesinde ise yakın olan tehlike delillerin kaybolmasıdır. İşte bu tehlikeden korunmak için derhal tedbir uygulanmalı ve deliller koruma altına alınmalıdır⁹.

CMK'nın sistematığına göre, beden muayenesi ve vücuttan örnek almanın düzenlendiği yer dikkate alındığında, bu işlemle birlikte aynı bölümde düzenlenmiş olan gözlem altına alınma, keşif ve otopside ayrılmaktadır. Zira gözlem altına alınmadaki amaç şüpheli veya sanığın fiili işlediği sırada ceza ehliyetine sahip olup olmadığını tespit etmek, keşif olay yerinin incelenmesi, otopsi de ise cansız bedenün yöntemine göre incelenmesidir. Dolayısıyla bu işlemlerin doğrudan bir delil özelliği olmamakta ancak delillerin değerlendirilmesinde bir vasıta olmaktadır¹⁰. Ancak bu bölümdeki işlemlerin ortak özelliği, hepsinin de bilirkişi incelemesini gerektiren işlemler olmasıdır. Bu itibarla, beden muayenesi ve vücuttan örnek alma bir koruma tedbiridir. Ancak karma bir niteliğe sahiptir. Kişilerin temel hak ve özgürlüklerine ve özellikle kişinin vücut bütünlüğünün dokunulmazlığına ağır bir müdahale oluşturmaktadır.

Beden muayenesi ve vücuttan örnek alma şüpheli veya sanık için CMK'nın 75. maddesinde düzenlenmişken diğer kişiler için 76. maddede

6 ÖZBEK Veli Özer/ KANBUR Mehmet Nihat/ DOĞAN Koray/ BACAKSIZ Pınar / TEPE İlker, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, 3. Baskı, Seçkin, Ankara, 2012, s. 460.

7 MAHMUTOĞLU Fatih Selami, “Beden Muayenesi ve Vücuttan Örnek Alınması” <http://fsmahmutoglu.av.tr/pdf/76b00da1de336791f454b4977f6319d9cdf4656d7818071225.pdf>, s. 2, erişim tarihi: 27.12.2015.

8 Ayrıntılı bilgi için bkz: KUNTER Nurullah, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, Dokuzuncu Bası, Yayıncılık Matbaası, İstanbul, 1989, s. 655 vd.

9 İPEKÇİOĞLU Pervin Aksoy, “Ceza Muhakemesi Hukukunda Beden Muayenesi Ve Vücuttan Örnek Alma”, **İÜHFİM**, Cilt 70, Sayı, 1, s. 21.

10 İPEKÇİOĞLU, s. 22.

düzenlemiştir. Düzenleme şekli de değerlendirildiğinde CMK'da yer alan diğer koruma tedbirleriyle bir paralellik arz ettiği görülmektedir. Kanaatimizce koruma tedbiri olma niteliği ağır basan karma nitelikteki bu işlemin koruma tedbirleri arasında düzenlenmesi daha isabetli olacaktır.

II. BEDEN MUAYENESİ VE VÜCUTTAN ÖRNEK ALMA KAVRAMLARI

A. Dış Beden Muayenesi

Dış beden muayenesinin ne olduğu Ceza Muhakemesinde Beden Muayenesi, Genetik İncelemeler ve Fizik Kimliğinin Tespiti Hakkında Yönetmeliği¹¹'nin tanımlar başlıklı 3. maddesinde “*vücudun dış yüzeyi ile kulak, burun ve ağız bölgelerinin gözle ve elle yapılan yüzeysel tıbbî incelemesi*” olarak tanımlanmıştır. Yine Yönetmeliğin 5/4. maddesi uyarınca girişimsel olmayan tıbbi görüntüleme yöntemleri de dış beden muayenesi olarak kabul edilmiştir.

Dış beden muayenesi, şüpheli; sanık veya diğer kişilerin vücudunda başkalarına ait belirti veya delillerin elde edilmesi veya vücut ve organların yapısı, vücuttaki iz ve yaraların tespit edilmesi amacıyla yapılabilir¹². Ancak şüpheli veya sanığın dış beden muayenesi CMK'da düzenlenmemiştir. Bunun yerine delil elde etmek amacıyla şüpheli veya sanığın dış beden muayenesinin yapılabileceği Yönetmeliğin 5. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre Cumhuriyet savcısı ile emrindeki adli kolluk görevlileri veya kovuşturma makamlarının talebiyle şüpheli veya sanığın dış beden muayenesini yapılabilecektir. Fakat bu durum doktrinde eleştirilmektedir.

Anayasanın 13. maddesine göre temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca kanunla sınırlandırılabilir. Şüpheli veya sanığın dış beden muayenesi, şüphesiz ki yine Anayasanın 17. maddesinde düzenlenen kişinin dokunulmazlığı temel hakkına müdahale oluşturmaktadır. Bu nedenlerle şüpheli veya sanığın dış beden muayenesinin kanunla değil de yönetmelikle düzenlenmesi hatalıdır¹³.

Şüpheli veya sanığın dış beden muayenesi kanunda düzenlenmemiş olması nedeniyle dolaylı olarak dış beden muayenesi aramaya ilişkin hükümlere tabi tutulduğu doktrinde ileri sürülmektedir¹⁴. Yine bedene

11 Makalenin devamında adı geçen yönetmelik için “Yönetmelik” kısaltması kullanılacaktır.

12 ÜNVER Yener/ HAKERİ Hakan, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 4. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2011, s. 284.

13 MAHMUTOĞLU, s. 3; CENTEL/ ZAFER, s. 268; İPEKÇİOĞLU, s. 23.

14 ÖZTÜRK/ TEZCAN/ ERDEM/ SIRMA/ SAYGILAR/ ALAN, s. 455.

müdahale teşkil etmeyen, dışarıdan bakılarak bir vücudun incelenmesinde ya da başka bir ifadeyle “bakarak inceleme” söz konusu olduğunda aramaya ilişkin kuralların geçerli olacağı belirtilmektedir¹⁵. Ayrıca dış beden muayenesinin Kanunla düzenlenmemiş olmasının bu yöntemle elde edilen delillerin hukuka aykırı delil olacağını ileri süren görüşte bulunmaktadır. Bu görüşe göre, koruma tedbirleri kanunilik ilkesine tabidir ve ancak kanunla açıkça düzenlendikleri takdirde uygulanabilirler. Dolayısıyla kıyas yoluyla başka koruma tedbirlerine ilişkin hükümlerin uygulanması mümkün değildir¹⁶.

Şüpheli veya sanık için dış beden muayenesinin yapılması için ayrıca karar verilmesine gerek yoktur. Zira Yönetmeliğin 5. maddesinde, Cumhuriyet savcısı ile emrindeki adli kolluk görevlileri veya kovuşturma makamlarının isteğiyle yapılabilecektir¹⁷. Bununla birlikte doktrinde, Yönetmelikteki düzenleme biçimi dikkate alındığında bu hususta hangi makamın karar vereceği belirtilmediğinden karar verecek makamın belirlenmesinde iç beden muayenesinden hareket edilmesi gerektiği de belirtilmektedir¹⁸.

Kanaatimizce şüpheli veya sanık hakkında dış beden muayenesinin kanunla değil de Yönetmelikle düzenlenmiş olması, Anayasanın 13 ve 17. maddeleri gereğince bu yöntemle elde edilecek delillerin geçerliliğini tartışmalı hâle getirmiştir. Bu nedenle dış beden muayenesinin kanunla düzenlenmesi daha isabetli olacaktır. Öte taraftan belli bir ağırlıktaki suçlar için değil tüm suçlar için kabul edilen dış beden muayenesinde, bu yöntemle başvurmak için ayrıca karar verecek bir makama ihtiyaç bulunmamaktadır. Yönetmelikte yer alan “talebiyle” ibaresiyle kastedilenin kararıyla yapılabilecek olduğudur.

Diğer kişilerin dış beden muayenesi ise CMK m. 76’da iç beden muayenesine paralel şekilde düzenlenmiştir.

B. İç Beden Muayenesi

İç beden muayenesi; kafa, göğüs ve karın boşlukları ile cilt altı dokularının incelenmesi olarak tanımlanmıştır (Yön. m. 3). Ayrıca şüpheli veya sanığın cinsel organları ve anüs bölgesinde yapılan muayene de iç

15 KUNTER Nurullah/ YENİSEY Feridun / NUHOĞLU Ayşe, **Muhakeme Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku**, 15. Bası, Beta, İstanbul, 2006, s. 868; YENİSEY Feridun / NUHOĞLU Ayşe, **Açıklamalı Ceza Muhakemesi Kanunu**, Cilt I, Beta, İstanbul, 2013, s. 659.

16 ÜNVER/ HAKERİ, s. 284.

17 ÖZTÜRK/ TEZCAN/ ERDEM/ SIRMA/ SAYGILAR/ ALAN, s. 456.

18 ÖZBEK/ KANBUR/ DOĞAN/ BACAKSIZ/ TEPE, s. 461-462.

beden muayenesi olarak kanun koyucu tarafından belirlenmiştir (CMK. m. 75/4, Yön. m. 4/4). Girişimsel olmayan tıbbi görüntüleme işlemleri her ne kadar dış beden muayenesi kapsamında değerlendirileceği Yönetmeliğin 5/4. maddesinde belirtilmişse de şüpheli veya sanığın cinsel organları ya da anüsü üzerinde gerçekleştirilen girişimsel olmayan tıbbi görüntüleme yöntemleri de iç beden muayenesi olarak değerlendirilmelidir¹⁹. Bununla birlikte ağız, burun veya kulak gibi vücut boşluklarında girişimsel olmayan muayeneler iç beden muayenesi oluşturmayacaktır²⁰.

İç beden muayenesi de delil elde etmek amacıyla şüpheli veya sanık ile diğer kişilerin vücutları üzerinde gerçekleştirilebilecektir²¹. Şüpheli veya sanık hakkında iç beden muayenesinin CMK'nın m. 75 ve Yönetmeliğin 4. maddesinde düzenlenmişken, diğer kişilerin iç ve dış beden muayeneleri CMK'nın m. 76 ve Yönetmeliğin 7. maddesinde düzenlenmiştir. Esasen bu iki düzenlemenin de bir birine paralel şekilde olduğu söylenebilir.

Kanun koyucu, şüpheli veya sanık ile diğer kişilerin beden muayenelerini farklı maddelerde düzenleyerek şüpheli veya sanık dışındakiler hakkında bu tedbirin uygulanmasında diğer kişilerin beden muayenesine ilişkin hükümlere tabi olmasını amaçlamıştır. Ancak maddenin başlığı ile içeriğinin buna pek de uygun düştüğü söylenemez. Keza maddede sadece mağdur ve soy bağı tespit edilecek çocuğa ilişkin hükümler mevcuttur²².

C. Vücuttan Örnek Alma

Ceza Muhakemesi Kanunu'nda şüpheli veya sanık ile diğer kişilerin vücutlarından kan veya benzeri biyolojik örneklerle saç, tükürük, tırnak gibi örnekler alınabilmesi m. 75 ve 76'da düzenlenmiştir. Buradaki düzenleme, bir sınırlı sayı ilkesiyle

19 ÖZTÜRK/ TEZCAN/ ERDEM/ SIRMA/ SAYGILAR/ ALAN, s. 455.

20 ÜNVER/ HAKERİ, s. 285.

21 "Olay yerinde ele geçirilen tabanca ile av tüfeği kartuşlarının yakınında bulunan ve adli emanette muhafaza edilmesi gerekirken dosya içinde bulunduğu tespit edilen 13 adet sigara izmariti , olayda silah kullandığı iddia edilen sanıklar S., N., R., O. ve E'tan alınacak kan örnekleri ve 26/08/2003 tarihli Jandarma Genel Komutanlığı Kriminal Laboratuvarı raporunda incelemesi yapılan sanıklar... dan alınan kan örnekleri Adli Tıp Kurumuna gönderilerek, sigara izmaritlerinden alınan kan numunelerdeki genotiplerle uyum sağlayıp sağlamadığını... Hususlarında rapor alınması ve sonucuna göre tüm sanıkların hukuki durumlarının değerlendirilmesi yerine, yazılı biçimde eksik soruşturma ile hüküm kurulması," Y. 1 CD., T. 2712.2010, E. 2011/8732, K. 2011/8497, YAŞAR Osman/ OTACI Cengiz, **Yeni İçtihatlarla Uygulamalı ve Yorumlu Ceza Muhakemesi Kanunu**, I. Cilt, 6. Baskı, Seçkin, Ankara, 2015, s. 930.

22 TURHAN Faruk, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, Asil Yayın Dağıtım, Ankara, 2006, s. 295; ÜNVER/ HAKERİ, s. 288.

yapılmamıştır. Dolayısıyla cinsel salgı, idrar veya dışkı gibi örnekler de bu düzenleme kapsamında alınabilecektir²³.

Örnekten anlaşılması gereken, Yönetmeliğin 3. maddesine göre, *“bir suça ilişkin delil elde etmek amacıyla, inceleme yapmak üzere ilgililerden alınan biyolojik ve diğer materyaldir”*. Bu materyallerin şüpheli veya sanık ile diğer kişilerden alınması iki nedenle olabilir. Bu nedenlerden ilki, suça ilişkin delil elde etme amacıdır. Kişilerin giysileri dışında açıkta kalan cilt bölgelerine sıçramış kan, tükürük gibi lekeler, ateşli silah kullanımı sonucu ellerde bulunabilen barut artıkları, mağdurun cinsel organlarında bulunabilecek meni salgısı gibi emareler suça vücut veren olayın ispatlanmasında doğal belirti niteliğinde delil olabilir. Yine aynı şekilde vücutta bulunan kıl parçaları ya da mağdur ile failin boğuşması sonucu mağdurun üzerinde kalan faile ait kan, kıl, kepek, deri hücresi gibi maddeler delil olabilecek önemli doğal belirtilerdir²⁴.

Vücuttan örnek almanın ikinci nedeni ise karşılaştırma yapmak ihtiyacıdır (referans numune). Suça konu olayla ilgili olarak elde edilmiş delil niteliğindeki bir biyolojik maddenin kime ait olduğunun tespiti, yapılacak inceleme ve analizler sonucu elde edilecek verilerin şüpheli, sanık veya mağdurdan alınan bu referans numunelerden elde edilecek verilerle karşılaştırılması ile mümkün olabilmektedir²⁵. Dolayısıyla vücuttan örnek alınmasının sadece olaydan geriye kalan belirtilerle karşılaştırma yapmak amacıyla yapılabileceği ve alınan örneğin, eldeki delillerle karşılaştırıldıktan sonra olayı temsil etme derecesine göre delil niteliği kazanacağı yönündeki görüşe katılmıyoruz²⁶.

Yönetmeliğin 23. maddesine göre, *“kişinin vücut yüzeyinde bulunan atış artığı gibi biyolojik olmayan örnekler, elbiseleri ve diğer eşyaları üzerinde bulunan örneklerle vücut yüzeyinden başkasına atıldığı açıkça belli olan kıl, tüy, lif gibi örnekler olay yeri inceleme uzmanı tarafından alınabilir.”* Bu düzenleme karşısında, bu hâller beden muayenesi ve vücuttan örnek alınması tedbiri kapsamında değerlendirilemeyecektir²⁷.

23 YURTCAN Erdener, *Ceza Yargılaması Hukuku*, 12. Bası, Beta, İstanbul, 2007, s. 290.

24 GÜNGÖR Devrim/ BAKŞI Okan, *“Ceza Muhakemesinde Beden Muayenesi, Bedenden Örnek Alınması ve Genetik İncelemeler”*, http://www.turkhukuksitesi.com/makale_1115.htm, Erişim Tarihi: 05.12.2015

25 GÜNGÖR/ BAKŞI, *“Ceza Muhakemesinde Beden Muayenesi, Bedenden Örnek Alınması ve Genetik İncelemeler”*, http://www.turkhukuksitesi.com/makale_1115.htm, Erişim Tarihi: 05.12.2015

26 Karşılaştırınız, CENTEL/ ZAFER, s. 265; İPEKÇİOĞLU, s. 27.

27 ÖZBEK/ KANBUR/ DOĞAN/ BACAKSIZ/ TEPE, s. 460.

III. CEZA MUHALEMESİ HUKUKUNDA BEDEN MUAYENESİ VE VÜCUTTAN ÖRNEK ALMANIN UYGULAMA ŞARTLARI

A. Dış Beden Muayenesi Yönünden

Dış beden muayenesi, şüpheli veya sanık ile diğer kişiler yönünden başvurulabilecek bir tedbirdir. Şüpheli veya sanık yönünden dış beden muayenesine diğer kişiler hakkında dış beden muayenesinden farklı olarak CMK'da yer verilmek yerine Yönetmelikte düzenlendiğini daha önce belirtmiştik²⁸. Bu başlıkta ise CMK'da dış beden muayenesinin uygulama şartlarından bahsedilecektir.

Yönetmeliğin 5. maddesine göre, bir suçla ilişkin delil elde etmek amacıyla şüpheli veya sanık hakkında dış beden muayenesine başvurulabilecektir. Belirtilmelidir ki, bu işleme bir suç şüphesi yaratmak ve soruşturma aşamasına başlamak için başvurulamayacak, sadece mevcut delilleri çürütmek ya da kuvvetlendirmek amacıyla bu işlem yapılabilecektir²⁹.

Şüpheli veya sanığın dış beden muayenesi tedbirine tabi tutulması için iç beden muayenesinin aksine bir suç sınırlaması yoktur. Başka bir ifade ile teorik olarak her suç tipi için şüpheli veya sanığın dış beden muayenesinin tabi tutulması mümkündür. Ancak bu muayenenin her koşulda yapılabileceği sonucunu doğurmamaktadır. Zira muayene yapılabilmesi için şüpheli veya sanığın sağlığına açıkça ve öngörülebilir zarar verme tehlikesinin bulunmaması gerekir (Yön. m. 5/3).

Şüpheli veya sanık hakkında yapılacak dış beden muayenesine kimlerin karar vereceği Yönetmelikten açıkça anlaşılmasa da Cumhuriyet savcısı ile emrindeki adli kolluk görevlileri veya kovuşturma makamlarının istemiyle dış beden muayenesi yapılabilecektir. Ayrıca bir makamdan karar alınmasına ihtiyaç bulunmamaktadır³⁰.

Yönetmeliğin 5. maddesine göre şüpheli veya sanığın dış beden muayeneleri ancak hekimler tarafından yapılacaktır. Bununla birlikte girişimsel olmayan tıbbi görüntüleme yöntemlerinin uygulanması gerektiğinde bu işlem hekimin gözetiminde sağlık mesleği mensubu diğer bir kişi tarafından yapılabilir. Ancak bu görüntüleme işlemi şüpheli veya sanığın cinsel organları ya da anüsü kapsamında yapılacaksa artık CMK m. 75/4 gereği artık dış beden muayenesinden bahsedilemeyeceği için iç beden muayenesine ilişkin hükümler uygulama alanı bulacaktır.

28 Bkz: Yukarıda s. 5.

29 CENTEL/ ZAFER, s. 265; İPEKÇİOĞLU, s. 23.

30 ÖZTÜRK/ TEZCAN/ ERDEM/ SIRMA/ SAYGILAR/ ALAN, s. 456.

Mağdurların dış beden muayeneleri ise iç beden muayenesine paralel şekilde CMK m. 76/1'de düzenlenmiştir. Buna göre, mağdurun sağlığını tehlikeye düşürmemek ve cerrahi bir müdahalede bulunmamak koşuluyla; Cumhuriyet savcısının istemiyle ya da re'sen hâkim veya mahkeme, gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde Cumhuriyet savcısı tarafından karar verilebilir. Cumhuriyet savcısının kararı, yirmi dört saat içinde hâkim veya mahkemenin onayına sunulur. Eğer muayeneye mağdurun rızası var ise hâkim kararına gerek yoktur (CMK m. 76/2). Çocuğun soy bağına araştırılması gereken durumlarda soy bağı araştırılan çocuk hakkındaki muayene mağdura ilişkin hükümlere tabidir.

Diğer kişilerin beden muayenesini düzenleyen CMK m. 76'nın içeriği madde başlığının aksine mağdur ve soy bağı belirlenecek çocuğa ilişkin hükümler içermektedir. Bu eksiklik Yönetmeliğin 7. maddesi ile giderilmeye çalışılmış, mağdurun ve diğer kişilerin beden muayeneleri düzenlenmiştir. Ancak bu hüküm kanunun çizdiği sınırın aşılması niteliğindedir. Diğer kişilerin beden muayenesi CMK'da açıkça düzenlenmelidir³¹.

Diğer kişilerin dış beden muayeneleri de şüpheli veya sanığın beden muayenesinde olduğu gibi ancak hekim tarafından yapılabilecektir (Yön. m. 7/2).

B. İç Beden Muayenesi ve Vücuttan Örnek Alma Yönünden

1. Oranlılık İlkesi

Oranlılık ilkesi, elde edilecek yarar ile ortaya çıkan zarar arasında bir değerlendirme yapılmasını gerekli kılar. Suçun ağırlığının, başvuru müdahaleyi haklı göstermesi gerekir. Oranlılık ilkesine göre müdahale, amaca ulaşmak için kesin olarak zorunlu ve fiilin ağırlığı ile orantılı ise ancak bu takdirde karar verilebilir³². Buna göre beden muayenesiyle elde edilecek deliller ile ortaya çıkması muhtemel zarar arasında bir değerlendirme yapılmalı ve sonuç yarar lehine ise muayeneye karar verilmelidir. Ancak tedbirin uygulanmasında neyin ölçü alınacağı ve hangi kıstasların orantıyı tespit için kullanılacağı kanunda net olarak belli değildir. Bu nedenle oranlılık her somut olayın özelliklerine göre, somut olayı oluşturan bütün unsurlar değerlendirilerek belirlenmelidir³³.

31 ÜNVER/ HAKERİ, s. 288.

32 ÖZTÜRK/ TEZCAN/ ERDEM/ SIRMA/ SAYGILAR/ ALAN, s. 457.

33 KIZILARSLAN Hakan, *Ceza Muhakemesi, Adli Tıp, Adli Bilimlerde Vücutun Muayenesi ve Örnek Alma*, Ankara, 2007, s. 232-233.

Hâkim, iç beden muayenesine karar verirken oranlılık ilkesi yanında ikincillik ilkesi ile de bağlıdır. İç beden muayenesi ile elde edilecek sonuçlara başka bir tedbirle ulaşılması mümkün ise artık bu tedbire başvurulmamalıdır³⁴. Almanya'da gerçekleşen bir olayla ilgili olarak İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi (İHAM), kişinin rızasının bulunmamasına ve aktif direnç göstermesine karşılık uyuşturucu madde ile ilgili delil elde etmek için mideye indirilen sonda ile kişinin kusturulması sonucunda delil elde edilmesini orantılı bulmamış ve insan onuru ile bağdaşmadığına karar vermiştir³⁵.

2. Hâkim Kararı

İç beden muayenesi ve vücuttan örnek almaya karar verme görev ve yetkisini kanunu koyucu soruşturma aşamasında sulh ceza hâkimine, kovuşturma aşamasında ise yargılamayı icra eden mahkemeye bırakmıştır (CMK m. 75 ve 76). Ancak gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde Cumhuriyet savcısı da iç beden muayenesine ve vücuttan örnek alınmasına karar verebilecektir. Gecikmesinde sakınca bulunan hâl ise Yönetmelik m. 3'de "*derhal işlem yapılmadığı takdirde suçun iz, eser, emare ve delillerinin kaybolması veya şüphelinin kaçması veya kimliğinin saptanamaması ihtimalinin ortaya çıkması hâli*" olarak tanımlanmıştır.

Ancak bu hâllerde dahi Cumhuriyet savcısı kararının yirmi dört saat içerisinde hâkim onayına sunulması zorunludur. Ancak kanun metninde Cumhuriyet savcısının kararının hâkim veya mahkeme onayına sunulacağı belirtilmiştir. Cumhuriyet savcısının kararının soruşturma evresinde sulh ceza hâkiminin onayına sunulması CMK'nın ruhuna uygundur. Fakat kovuşturma aşamasında Cumhuriyet savcısının re'sen muayene ve örnek alma kararı vermesi ve bunu mahkemenin onayına sunması bu aşamanın özelliği ile bağdaştığı söylenemez. Zira kovuşturma aşamasında Cumhuriyet savcısı talepte bulunan, işin esasına bakan mahkeme ise karar veren makamdır. Bu aşamada tüm kararlar mahkeme tarafından verilir³⁶.

34 ÖZBEK/ KANBUR/ DOĞAN/ BACAĞIZ/ TEPE, s. 463; karşı görüş için bkz: DONAY Süheyl, **Ceza Yargılama Hukuku**, 2. Baskı, Beta, İstanbul, 2012, s. 88.

35 MAHMUTOĞLU, s. 10; "*Karara konu olayda, polis bir kişinin ağzından küçük plastik torbacıklar çıkararak, para karşılığı bir başkasına verdiğini görür. Bunun uyuşturucu madde olmasından şüphelenir ve kişiyi yakalar, kişi ağzındaki plastik torbacıkları yutar. Cumhuriyet savcısı, kusturucu madde verilerek bu plastik torbacıkların kişinin midesinden çıkarılmasını emreder ve kişi hastaneye götürülür. Şüpheli kusturucu ilaç almayı reddeder, polis zorla içirir. Doktor kişinin istemesine rağmen, burnundan merkezi sinir sistemini etkileyerek kusturan bir ilaç verir. Şüpheli kusar ve içinde 0,2182 gr. kokain olan bir tek torbacık çıkar.*" YENİSEY/ NUHOĞLU, s. 670.

36 CENTEL/ ZAFER, s. 271.

İç beden muayenesi veya vücuttan örnek alınmasına şüpheli veya sanığın rıza göstermiş olması bu hususta hâkim kararının bulunması zorunluluğunu ortadan kaldırmamaktadır³⁷. Ancak CMK'nın 76/2. ve Yönetmeliğin 18/2-3. maddelerinde mağdurun muayene ve vücuttan örnek alınmasına rızasının bulunması hâlinde bir karar alma zorunluluğunun bulunmadığını belirtmiştir. Yine Yönetmeliğin 18/3. maddesi uyarınca şüphelinin kendiliğinden başvurarak iç beden muayenesi ve vücuttan örnek alınmasına rıza göstermesi hâlinde artık sulh ceza hâkiminden karar almaya ihtiyaç bulunmamaktadır³⁸.

İç beden muayenesi ve vücuttan örnek alma şüpheli veya sanık ile mağdurun talebi üzerine yapılabileceği gibi re'sen de kararlaştırılabilir. Şüpheli veya sanığın bu hususta talepte bulunması savunma hakkı kapsamı içerisinde. Çünkü bu şekilde izafe edilen suçlamalardan kurtulma imkânı olabilecektir³⁹.

3. Kişinin Sağlığına Zarar Verme Tehlikesinin Bulunmaması

İç beden muayenesi ve vücuttan örnek alınmasına karar verilebilmesi için uygulanacak tedbirin kişinin sağlığına zarar verme tehlikesinin bulunmaması gerekir (CMK m. 75/2, 76/1). Yönetmelikte bu durum kişinin sağlığını açıkça öngörülebilir şekilde tehlikeye düşürmemek olarak ifade edilmiştir (Yön. m. 4, 6,7 ve 8).

Tedbirin kişinin sağlığına zarar verip vermeyeceği noktasında belirleyici kriter müdahalenin türü olmayıp kişinin sağlık durumudur⁴⁰. Muayenenin verdiği acılar ve diğer geçici rahatsızlıklar ile muayenenin meydana getirdiği veya getireceği ruhsal baskı tek başına zarar verme tehlikesi olarak kabul edilmemelidir. Ancak, muayene süresini oldukça aşan bir süre etkisini devam ettiren bedensel huzuru bozucu rahatsızlıklar, zarar tehlikesi olarak kabul edilebilir⁴¹.

CMK'nın 75/1. maddesinde örneklerin biyolojik örnekler ve saç, tükürük, tırnak gibi bir ayrıma gidildiği sonucuna ulaşılabilmektedir. Bu ayrımın bir sonucu olarak anılan maddenin ikinci fıkrasında kan

37 ÖZTÜRK/ TEZCAN/ ERDEM/ SIRMA/ SAYGILAR/ ALAN, s. 458; karşı görüş için bkz: SOYASLAN Doğan, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 5. Baskı, Yetkin, Ankara, 2014, s. 261.

38 CENTEL/ ZAFER, s. 272.

39 ÖZTÜRK/ TEZCAN/ ERDEM/ SIRMA/ SAYGILAR/ ALAN, s. 458; mağdurun talebiyle iç beden muayenesi veya vücuttan örnek alınabilmesi için kamu davasına katılmış olması gerektiği görüşü için bkz: CENTEL/ ZAFER, s. 270.

40 ÖZTÜRK/ TEZCAN/ ERDEM/ SIRMA/ SAYGILAR/ ALAN, s. 459.

41 MAHMUTOĞLU, s. 8.

veya biyolojik örneklerin şüpheli veya sanığın sağlığına zarar vermemesi koşuluyla alınabileceği düzenlenmiştir. Buna göre saç, tırnak, tükürük gibi örneklerin alınmasında ise böyle bir koşul bulunmamaktadır. Keza hayatın olağan akışı gereği bu tür örneklerin alınmasının kişinin sağlığına zarar verebileceği de söylenemez. Fakat Yönetmeliğin 6/2. maddesinde bu ayırım gözetilmemiş alınacak tüm örnekler için kişinin sağlığını açıkça ve öngörülebilir bir tehlikeye düşürmemesi aranmıştır.

İç beden muayenesi ve vücuttan örnek alınması kesine yakın bir olasılıkla kişinin sağlık durumuna zarar verecek bir müdahale ise bu yöntemle elde edilen deliller hukuka aykırı delil niteliğinde olup yargılamada kullanılamayacaktır⁴². Bununla birlikte normal şartlar altında kişinin sağlığına zarar vermeyecek bir müdahale olmasına rağmen hekimin taksirli davranışları sonucu müdahale sırasında kişinin sağlığına zarar verilmiş ise artık elde edilen deliller hukuka aykırı delil kapsamında olmayacaktır. Çünkü kişinin sağlığındaki zarar tehlikesi müdahalenin niteliği gereği olmayıp hekimin taksirli davranışları sonucunda meydana gelmiştir⁴³.

Diğer kişilerin iç beden muayenesi ve vücutlarından örnek alınması hem sağlıklarını tehlikeye düşürmemeli hem de cerrahi müdahale kapsamında olmaması gerekir (CMK m. 76/1). Cerrahi müdahale, Yönetmeliğin 3. maddesinde “*tıbbi aletler yardımıyla vücutta yapılan tanı ya da tedaviye yönelik operasyonlar olarak tanımlanmıştır*”. Kanun koyucu diğer kişiler hakkında iç beden muayenesi ve vücuttan örnek alınmasının cerrahi müdahale ile yapılmasını yasaklamıştır. Ancak şüpheli veya sanık açısından böyle bir sınırlamaya gitmemiştir. Dolayısıyla şüpheli veya sanığın sağlığını tehlikeye düşürmemek kaydıyla bunlar üzerinde cerrahi müdahale ile beden muayenesi ve vücuttan örnek alınması gerçekleştirilebilecektir⁴⁴. Ancak daha önce de belirttiğimiz gibi beden muayenesi ve vücuttan örnek alma koruma tedbiri niteliğinde olduğundan burada göz önünde bulundurulması gereken husus, müdahalenin ölçülü ve ikincil olmasıdır. Başka bir ifade ile şüpheli veya sanıktan elde edilmek istenen deliller cerrahi müdahale olmadan elde edilebilecekse veya elde edilmek istenen yararlar ortaya çıkma ihtimali bulunan zarar arasında zarar lehine bir orantısızlık mevcutsa artık cerrahi müdahale ile şüpheli veya sanık hakkında iç beden muayenesi ve vücuttan örnek alınması tedbirine başvurulmamalıdır.

42 İPEKÇİOĞLU, s. 32.

43 MAHMUTOĞLU, s. 8-9.

44 YENİSEY/ NUHOĞLU, s. 655.

4. Tabip veya Sağlık Mesleği Mensubu Diğer Bir Kişi Tarafından Yapılması

Şüpheli ve sanıkların iç beden muayeneleri veya vücutlarından örnek alınması CMK'nın 73/3. maddesine göre tabip veya sağlık mesleği mensubu diğer bir kişi tarafından yapılabilir. Sağlık mesleği mensubundan anlaşılması gereken ise tabip, diş tabibi, eczacı, ebe, hemşire ve sağlık hizmeti veren diğer kişilerdir (Yön. m. 3). Ancak Yönetmeliğin m. 4/2'ye göre şüpheli veya sanığın iç beden muayenesinin sadece tabipler tarafından yapılacağı düzenlenmiştir. Buna göre yönetmelik kanunla getirilen imkânı sınırlandırmıştır. Yönetmelik hükmüne göre şüpheli veya sanıkların iç beden muayeneleri ancak tabip tarafından yapılabilecektir. Belirtilmeli ki normlar hiyerarşisine göre Yönetmelik Kanuna aykırı olamayacağından burada CMK'nın 75/3. maddesi uygulama alanı bulacaktır⁴⁵. Şüpheli veya sanıkların vücutlarından örnek alınmasında ise Yönetmelik ile CMK arasında bir paralellik olduğu söylenmelidir. Çünkü Yönetmelik m.6/2'de vücuttan örnek alma tabip tarafından veya tabiplerin gözetiminde sağlık mesleği mensubu diğer bir kişi tarafından da yapılabileceği düzenlenmiştir.

Diğer kişilerin iç beden muayeneleri tabiplerin gözetiminde diğer bir sağlık mesleği mensubu tarafından yapılamaz. Bu kişilerin iç beden muayeneleri münhasıran tabipler tarafından yapılmalıdır (Yön. m. 7/2). Ancak şüpheli veya sanık dışındaki diğer kişilerin vücutlarından örnek alınmasında ise Yönetmeliğin 8/2. maddesi gereğince, tabipler ya da tabiplerin gözetiminde sağlık mesleği mensubu diğer kişiler tarafından da yapılabilecektir.

Beden muayenesinde kişinin vücudu üzerinde gerçekleştirilecek müdahalelerin hekimlik sanatının ve tıp biliminin kabul ettiği yöntem ve araçlarla gerçekleştirilmelidir. Hekimlik sanatının ve tıp biliminin kabul etmediği yöntemlerle elde edilmiş delillerin hukuki durumları tartışmalı hâle geleceklerdir.

Kadın olan şüpheli, sanık veya diğer kişilerin istemleri hâlinde ve olanaklar elverdiği takdirde beden muayeneleri kadın bir hekim tarafından yapılacaktır (CMK m. 77). Ancak olanaklar bir kadın hekimin muayene yapmasına elvermezse bu kez muayene sırasında tabiple birlikte bir başka kadın sağlık mesleği personelinin bulundurulmasına özen gösterilecektir (Yön. m.11/2). Bu düzenlemenin altında yatan neden

45 DONAY, s. 88.

kadının ar, haya ve utanma duygusunun korunmasıdır⁴⁶. Bununla birlikte şüpheli veya sanık olan kadınların vücutlarından örnek alınmasında böyle bir sınırlandırma mevcut değildir⁴⁷. Ancak diğer kişi konumundaki kadınların vücutlarından kan ve benzeri biyolojik örneklerin alınmasında da istem hâlinde ve olanakların elvermesi hâlinde kadın hekimler tarafından gerçekleştirilmesi geçerli olmalıdır⁴⁸.

5. Üst Sınırı İki Yıl ya da Daha Fazla Hapis Cezasını Öngören Bir Suçun Bulunması

Şüpheli veya sanık açısından iç beden muayenesi ve vücuttan örnek alma dış beden muayenesinden farklı olarak belli ağırlıktaki suçları aydınlatmak için başvurulabilecek bir tedbirdir. CMK'nın 75/5. maddesinde üst sınırı iki yıl veya daha az hapis cezasını gerektiren suçlarda bu tedbirlere başvurulamayacağı belirtilmiştir. Böylece kanun koyucu bu tedbire başvurmada suçta aradığı belli bir ağırlık ile söz konusu işlem arasında bir orantılılık getirmiştir⁴⁹.

Suçun ağırlığıyla ilgi olarak dikkat edilmesi gereken bir hususta şüpheli veya sanık hakkında isnat olunan suçların toplam cezası mı yoksa her bir suç için öngörülen ceza miktarı mı olduğudur. Kanunun burada aradığı cezanın üst sınırının iki yıldan az olamayacağı kuralı her bir suç için öngörülen ceza miktarıdır. Zira CMK m. 75'te, bu durum "bir suçla ilişkin..." denilmek suretiyle belirtilmektedir⁵⁰.

46 ÖZTÜRK/ TEZCAN/ ERDEM/ SIRMA/ SAYGILAR/ ALAN, s. 460; Ancak bu düzenlemenin " Türk toplumunun özüne sinmiş olan cinsiyet ayrımcılığının bir göstergesi olduğu " yönündeki eleştiriler için bkz:İPEKÇİOĞLU, s. 33.

"Ceza Muhakemesi Yasası'nda hekimler uzmanlıklarına göre değil, cinsiyetlerine göre sınıflandırılarak, kadının muayenesinin, istemi hâlinde ve olanaklar elverdiğinde bir kadın hekim tarafından yapılacağı öngörülmüştür (CMK m.77). Hükmün alındığı Alman hukukunda ise, bir kadının vücudunun muayenesinin, ancak bir kadına veya hekime yapılabilmesi gösterilerek, hekimin cinsiyeti açısından bir sınırlandırma getirilmemiştir (Alman CMUK m.81d)." CENTEL Nur, " Yeni Türk Ceza Yasası ve Kadın", <http://nurcentel.com/-makaleler/yenitckvekadin.pdf>, Erişim Tarihi: 05.12.2015

47 ÖZTÜRK/ TEZCAN/ ERDEM/ SIRMA/ SAYGILAR/ ALAN, s. 460.

48 CENTEL/ ZAFER, s. 276.

49 MAHMUTOĞLU, s. 5; "Dosya kapsamına göre, merci tarafından müştekinin iddia ettiği kollar üzerinde DNA testi yapılarak şüphelilere ati olup olmadığının tespit ile mahallinde keşif yapılarak bilirkişi raporu alınması gerektiğinden bahisle kovuşturmayaya yer olmadığına dair kararın kaldırılmasına karar verilmiş ise de, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 75/5. maddesinde yer alan " Üst sınırı iki yıldan daha az hapis cezası gerektiren suçlarda, kişi üzerinde iç beden muayenesi yapılamaz; kişiden kan veya benzeri biyolojik örneklerle saç, tükürük, tırnak gibi örnekler alınmaz." düzenlemesi karşısında, şüphelilerin üzerinde suç yönünden anılan Kanun'un 75/5. maddesi gereğince örnek alınmayacağı cihetiyle, itirazın reddi yerine, yazılı şekilde karar verilmesinde isabet görülmediğinden..." Y. 2. CD., T. 05.10.2011, E. 2011/ 24649, K. 2011/35595, YAŞAR/ OTACI, s. 931.

50 MAHMUTOĞLU, s. 6; ÖZTÜRK/ TEZCAN/ ERDEM/ SIRMA/ SAYGILAR/ ALAN, s. 456.

Belirtilmesi gereken diğer bir husus da isnat edilen suçun kovuşturma aşamasında niteliğinin değişmesi nedeniyle üst sınırı iki yıldan az bir hapis cezasını öngören bir suça dönüşmesi hâlinde soruşturma aşamasında iç beden muayenesi ve vücuttan örnek alma tedbiri ile elde edilen delillerin suçun ispatında kullanılıp kullanılmayacağıdır. Bu hâllerde elde edilen deliller artık mevcut durum karşısında kullanılmayacaktır. Aksi hâlde yüklenen suç hukuka aykırı delillerle ispat edilmiş olur⁵¹. Ancak elde edilen delillerin önemi nedeniyle bunların yargılama sonuçlanana kadar dosya içerisinden muhafaza edilmesi gerekir⁵².

Diğer kişilerin iç beden muayeneleri veya vücutlarından örnek alınması için aydınlatılmak istenen suça ilişkin bir ceza ağırlığı öngörülmemiştir. Dolayısıyla isnat olunan suç ne kadar hafif olursa olsun diğer kişiler üzerinde iç beden muayenesi veya vücuttan örnek alma tedbirine başvurulabilecektir. Ancak belirtmelidir ki beden muayenesi ve vücuttan örnek alma koruma tedbiri niteliğine sahiptir. Bu nedenle bu tedbire başvurulacakken orantılılık ve ikincillik ilkesine aykırı hareket edilmemesi gerekir. Bunun sağlanması veya en azından gözetilmesi için burada şüpheli veya sanıklardaki suçta aranan belirli bir ağırlığın diğer kişiler içinde aranması daha isabetli olacaktır.

6. Özel Kanunlarda Alkol Muayenesine ve Kan Örneği Alınmasına İlişkin Bir Hükmün Bulunmaması

Şüpheli veya sanıkların iç beden muayeneleri ve vücuttan örnek alınmasını düzenleyen koşullar, özel kanunlardaki alkol muayenesine ve kan örneği alınmasına ilişkin durumlarda uygulanmayacaktır. Çünkü CMK'nın 75/7. maddesi gereği özel kanun hükümleri saklıdır. Karayolları Trafik Kanunu (KTK) 48. maddesinde alkol, uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin etkisi altında araç sürmeyi yasaklamıştır.

Bu düzenlemeye göre, uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmış olan sürücüler ile alkollü sürücülerin araç kullanmaları yasaktır. Bu hâlde araç kullandıklarından şüphelenilenlerin uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanıp kullanmadıkları ile kanlarındaki alkol miktarlarını tespiti amacıyla kolluk görevlileri teknik cihazlar kullanırlar. Bu cihazlarla yapılan ölçümlere itiraz eden ya da bu cihazla ölçüm yapılmasını istemeyenleri kolluk görevlileri en yakın adli tıp kurumuna veya adli tabipliğe ya da Sağlık Bakanlığına bağlı bir sağlık kuruluşuna götürülerek, vücutlarından kan, tükürük veya idrar gibi örneklerini aldırabileceklerdir (KTK m. 48/2).

51 ÖZTÜRK/ TEZCAN/ ERDEM/ SIRMA/ SAYGILAR/ ALAN, s. 456; CENTEL/ ZAFER, s. 276.

52 MAHMUTOĞLU, s. 6.

Alkol veya uyuşturucu madde etkisiyle ya da başka bir nedenle emniyetli bir şekilde araç sevk ve idare edemeyecek hâlde olmalarına rağmen araç kullananlar Türk Ceza Kanunu (TCK) m. 179 gereğince, trafik güvenliğinin taksirle tehlikeye sokanlar TCK m. 180 uyarınca cezalandırılmaktadır. Kabahatler Kanunu (KK) m. 35'te düzenlenen sarhoşluk kabahati de yaptırımı tabi tutulmuşlardır. Yine Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu (PVSK) m. 13'te düzenlenen yakalananlardan uyuşturucu madde kullanmış olanlar ile sarhoş olanların, yakalanma anındaki sağlık durumları tabip raporuyla tespit edilir düzenlemesi yer almaktadır. İşte bu suç ve kabahatlerin işlendiği yönünde makul şüphe bulundu izlenimini veren bir hâl varsa CMK'nın m. 75/7 uyarınca özel kanundaki düzenlemeden hareket edilecektir. Bu hükümlere dayanılarak alınan kan örneği sadece yetki veren kanun kapsamında belirtilen suç veya kabahat kapsamında kullanılmalı, başka suçlara ilişkin delil elde etmek gerekiyorsa, bu konuda hâkimden karar alınmalıdır⁵³.

C. Diğer Kişi Kavramı

Ceza Muhakemesi Kanunu'nun diğer kişilerin beden muayenesi ve vücuttan örnek alınması başlıklı 76. maddesinde, şüpheli veya sanık dışındaki kişiler üzerinde bir suça ilişkin delil elde etmek amacıyla iç/ dış beden muayenesi ile vücuttan örnek alınmasını düzenlemek istemiştir. Çünkü CMK'nın 75. maddesinde şüpheli veya sanığın beden muayenesi ve vücuttan örnek alınması düzenlenmiş iken devamın da 76. maddedeki düzenlemenin başka bir amacının olduğu söylenemez⁵⁴.

Ancak madde başlığı her ne kadar diğer kişilerin beden muayenesi ve vücuttan örnek alınması olarak yazılmış ise de madde metninde bu işlemin konusu olarak mağdur ve soy bağı araştırılan çocuk hakkında düzenlemeler mevcuttur. Dolayısıyla uygulamada, mağdur olmayan ve soy bağının araştırılması gerekmeyen çocuklar dışındaki üçüncü kişilerin beden muayenelerinin yapılıp yapılamayacağı ve vücutlarından örnek alınıp alınamayacağını tartışmalı hâl getirmektedir⁵⁵. Madde içeriğinde mağdur ve soy bağının tespit edilmesi gereken çocuktan bahsedildiği için sadece bunlar üzerinde beden muayenesi ve vücuttan örnek alınmasının olanaklı olduğunun kabul edilmesi gerekir⁵⁶.

Yönetmelikte ise bu belirsizlik aşılmaya çalışılmıştır. Yönetmeliğin 7. maddesinde mağdurun ve diğer kişilerin dış ve iç beden muayeneleri

53 YENİSEY/ NUHOĞLU, s. 660.

54 ÜNVER/ HAKERİ, s. 288.

55 CENTEL/ ZAFER, s. 273.

56 ÜNVER/ HAKERİ, s. 288.

düzenlenmiş, 8. maddede ise mağdur ve diğer kişilerin vücutlarından örnek alınması düzenlenmiştir. Mağdur ve diğer kişiler ayrımı yapılmıştır. Hâlbuki diğer kişiler kavramı mağduru da içine alan şüpheli veya sanık dışındaki kişileri kapsayan bir kavramdır⁵⁷. Diğer yandan Kanunla getirilmemiş bir düzenleme Yönetmelikle getirilmeye çalışılmıştır. Kanunu çizdiği sınırlar dışına çıkacak şekilde diğer kişileri hakkındaki işlemlerin Yönetmelikle düzenlenmesi yerine CMK'da açıkça diğer kişilerin beden muayeneleri ve vücutlarından örnek alınması düzenlenmelidir⁵⁸.

D. Tanıklıktan Çekinebilecekler Üzerinde Beden Muayenesi ve Örnek Alma

Tanıklıktan çekinebileceklerin tanıklıktan çekinme nedenleriyle beden muayenesinden veya vücuttan örnek alınmasından kaçınmaları mümkündür (CMK m.76/4). Bu düzenlemenin altında yatan neden ise kişinin kendini veya yakınlarını suçlayıcı beyanda bulunmaya zorlanamaması ilkesidir⁵⁹. Bu ilkenin temelini ise insan onuruna saygı gösterme ve insanın özünü dokunulmazlığı oluşturmaktadır⁶⁰. Tanıklıktan çekinme sebepleri kendisinde bulunan kişiye beden muayenesinden veya vücuttan örnek alınmasından kaçınabileceği müdahaleye başlanmadan bildirilmedir⁶¹.

Çocuk ve akıl hastasının çekinmesi konusunda kanuni temsilcisi karar verir. Çocuk veya akıl hastasının, tanıklığın hukuki anlam ve sonuçlarını algılayabilecek durumda olması hâlinde, bunlarında görüşü alınır (CMK m. 76/4, Yön. m. 10/3). Çocuk veya akıl hastasının kanuni temsilcisi şüpheli veya sanık ise bu hususta kararın verecek olan hâkimdir.

Belirtilmelidir ki tanıklıktan çekinme sebepleriyle muayeneden ve örnek vermeden kaçınma şüpheli veya sanık için geçerli bir kural değildir⁶². Yine CMK'daki tanıklıktan çekinme sebeplerinin tümünün beden muayenesinden veya vücuttan örnek alınmasından kaçınma imkânı vermesi doktrinde eleştirilmektedir⁶³.

57 TURHAN, s. 295.

58 ÜNVER/ HAKERİ, s. 288.

59 ÖZBEK/ KANBUR/ DOĞAN/ BACAKSIZ/ TEPE, s. 465.

60 SOYASLAN, s. 265.

61 CENTEL/ ZAFER, s. 275.

62 KUNTER/ YENİSEY/ NUHOĞLU, s. 869.

63 TURHAN, s. 298; KUNTER/ YENİSEY/ NUHOĞLU, s. 869.

IV. İLGİLİNİN RIZASI

Bir suçla ilgili delil elde etmek amacıyla şüpheli, sanık ve diğer kişiler üzerinden beden muayenesi veya vücuttan örnek alınabilir. Ancak bu tedbire başvurulurken ilgilinin rızasının olmadığı hâllerde nasıl bir yol izleneceği kanunda belirtilmemiştir. Bu noktada ilgilinin rızasının bulunmadığı hâllerde bile kişinin beden muayenesi veya vücudundan örnek alınması tedbiri uygulanabilecek midir?

Yönetmeliğin 18. maddesine göre, “*mevzuatta aranan tüm koşulların gerçekleşmiş olmasına ve şüpheli, sanık veya diğer kişilerin bu konuda aydınlatılmış olmalarına rağmen muayene yapılmasına ya da örnek alınmasına rıza vermemeleri hâlinde, kararın infazı için ilgilinin muayenesini veya vücudundan örnek alınmasını sağlamak üzere ilgili Cumhuriyet başsavcılığınca gerekli önlemler alınır.*” Buna göre, öncelikle ilgili müdahale konusundan bilgilendirilecek ama buna karşın hâlâ müdahaleye razı olmazsa karar zorla infaz edilecektir. Koruma tedbiri niteliğinde olan beden muayenesi ve vücuttan örnek alma her koruma tedbirinin sahip olduğu zorlamaya sahiptir. Yani beden muayenesine veya vücuttan örnek alınmasına kişinin isteği olmasa bile zorlanması mümkündür⁶⁴. Kanaatimizce usulüne uygun bir hâkim kararı bulunması hâlinde ilgilinin beden muayenesine veya vücuttan örnek alınmasına katlanmak mecburiyetindedir⁶⁵. Dolayısıyla failin aleyhine delil olabilecek şeyleri vermeye zorlanamayacağı bunun Anayasanın 38/5. maddesine aykırılık oluşturacağı görüşüne⁶⁶ katılmıyoruz. Ancak beden muayenesi ve vücuttan örnek almaya katlanma mecburiyeti aktif olarak yardım etmek mecburiyeti olarak anlaşılamaz⁶⁷.

Burada üzerinde durulması gereken ikinci bir husus ise kişinin müdahaleye rızasının olduğunu belirtmesi karşısında artık hâkim kararına ihtiyaç olup olmadığıdır. Şüpheli veya sanığın beden muayenesine veya vücuttan örnek alınmasına rıza gösterse dahi bu durumda hâkim kararının bulunması gerekir⁶⁸. Kural olarak hak sahibinin özgür iradesi ile hakkı üzerinde tasarrufta bulunma yetkisi fiili hukuka uygun hâle

64 ÖZTÜRK/ TEZCAN/ ERDEM/ SIRMA/ SAYGILAR/ ALAN, s. 460; ÜNVER/ HAKERİ, s. 290-291; mağdurun rızası olmadan beden muayenesine ve vücuttan örnek alınmasına karar verilmemesi gerektiği yönündeki görüş için bkz: İPEKÇİOĞLU, s. 31.

65 Aynı yönde bkz: YENİSEY/ NUHOĞLU, s. 661.

66 SOYASLAN, s. 262.

67 ŞAHİN Cumhur, *Ceza Muhakemesi Kanunu Gazi Şerhi*, Seçkin, Ankara, 2005, s 241.

68 ÖZTÜRK/ TEZCAN/ ERDEM/ SIRMA/ SAYGILAR/ ALAN, s. 458.

getirir. Ancak bu hak mutlak bir hak değildir. Temel haklardan biri olan vücut dokunulmazlığına müdahale rıza gösterme hukuk devleti ile insan onuruyla sınırlıdır⁶⁹. Bununla birlikte bir suçun aydınlatılması için şüpheli veya sanığın kendiliğinden başvurarak beden muayenesi ve vücuttan örnek alınmasına rıza göstermeleri hâlinde, soruşturma aşamasında Cumhuriyet savcısının istemi, kovuşturma aşamasında ise hâkim veya mahkemenin kararıyla yapılabilecektir (Yön. m. 18/3). Ancak doktrinde şüpheli veya sanığın aydınlatılmış rızasının bulunması hâlinde doğrudan beden muayenesinin yapılabileceği de ileri sürülmektedir⁷⁰.

Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 76/2. maddesi uyarınca mağdurun beden muayenesi veya vücuttan örnek alınmasına rızası hâlinde artık hâkim kararına ihtiyaç bulunmadığı düzenlenmiştir. Mağdur dışındaki diğer kişiler için ise Yönetmeliği 18/3. maddesinden hareket edilmesi isabetlidir. Buna göre kendiliğinden başvurarak rıza göstermeleri hâlinde bu kişiler için soruşturma aşamasında hâkim kararı alınmasına gerek olmayacaktır⁷¹.

V. DENETİM VE HUKUKA AYKIRI BEDEN MUAYENESİ VE ÖRNEK ALMANIN SONUÇLARI

Şüpheli, sanık veya diğer kişiler hakkında verilen beden muayenesi ve vücuttan örnek alınması kararları itiraz edilebilir (CMK m. 75/5 ve 76/5). Bu şekilde verilen kararların denetimi öngörülmüştür.

Kanunda yer alan şartlara uyulmadan yapılan beden muayenesi ve vücuttan örnek alınması işlemi ile elde edilen deliller ceza muhakemesinde kullanılamayacaktır. Çünkü isnat edilen suç ancak hukuka uygun delillerle ispat edilebilir. Buna göre yöntemine aykırı olarak yapılan beden muayenesi ve vücuttan örnek alma sonucu elde edilen deliller hukuka aykırı delil niteliğinde olacaktır⁷².

Beden muayenesi ve vücuttan örnek alma tedbirine bir suçla ilgili delil elde etmek amacıyla başvurulacağından, elde edilen deliller tedbire başvurmada etkili olan suç veya suçların aydınlatılmasında kullanılmalıdır. Başka bir ifade ile tedbire başvurulmasında etkisi olan suçtan başka bir suçun ispatlanmasında tedbirle elde edilen deliller kullanılamaz. Bu durumlarda yani tedbire başvurulmasında etkili olan

69 CENTEL/ ZAFER, s. 271.

70 KUNTER/ YENİSEY/ NUHOĞLU, s. 864; SOYASLAN, s. 262.

71 Y. 14. CD, T. 12.04.2012, E. 2012/ 1955, K. 2012/4351, YAŞAR/ OTACI, s. 936.

72 ÖZBEK/ KANBUR/ DOĞAN/ BACAKSIZ/ TEPE, s. 464 ve 467.

suçtan başka bir suçun ispatlanmasında bu delillerin kullanılabilmesi için ayrıca hâkim kararı gerekir⁷³.

Diğer taraftan CMK'nın 75 ve 76. maddeleri uyarınca elde edilen bilgiler CMK'nın 80. maddesi uyarınca kişisel veri niteliğinde olup başka bir amaçla kullanılamaz; dosya içeriğini öğrenme yetkisine sahip bulunan kişiler tarafından bu bilgiler bir başkasına verilemez. Buna aykırı davranılması ayrıca TCK'nın 136. maddesi uyarınca cezaya sorumluluğunu doğurabilecektir.

Beden muayenesi veya vücuttan örnek alınması sonucundan elde edilen bilgiler, kovuşturmayaya yer olmadığına ilişkin kararın ve beraat veya ceza verilmesine yer olmadığına dair kararın kesinleşmesi ile Cumhuriyet savcısının huzurunda derhal yok edilir ve buna ilişkin tutanak dosyada muhafaza edilir (CMK m. 80/2).

Beden muayenesi ve vücuttan örnek alma tedbirinin hukuka aykırı olarak uygulanması nedeniyle CMK'nın 141. maddesi gereği tazminat talebinde bulunamayacaktır. Çünkü tedbir bu hüküm kapsamında değildir. Ancak genel hükümler çerçevesinde tazminat talebi mümkündür⁷⁴.

SONUÇ

Beden muayenesi ve vücuttan örnek alınması, gelişen tıp biliminden faydalanılmak suretiyle suçların aydınlatılması ve suçla bozulan kamu barışının adil bir şekilde yeniden tesis edilmesine hizmet edeceğinden ceza muhakemesinin bu imkândan faydalanmaması düşünülemez. İşte bu neden CMK'nın 75 vd. maddelerinde hem şüpheli veya sanığın hem de diğer kişilerin beden muayeneleri ve vücutlarından örnek alınması düzenlenmiştir.

Beden muayenesi ve vücuttan örnek alma bir suçla ilgili olarak delil elde etmek amacıyla vücut bütünlüğüne ağır bir müdahale içeren koruma tedbiri olma niteliği ağır basan karma nitelikli bir işlemdir. Delil elde etmek ya da elde edilen delileri karşılaştırmak amacıyla şüpheli, sanık veya diğer kişilerin iç ve dış beden muayeneleri ile vücutlarından örnek alınmasına karar verilebilecektir.

Şüpheli veya sanığın dış beden muayenesi CMK'da düzenlenmemiş; bunun yerine Yönetmelikte düzenlenmiştir. Ancak koruma tedbiri olma özelliği ağır basan bir işlemin kanunla değil de yönetmelikle düzenlenmiş

73 YENİSEY/ NUHOĞLU, s. 661.

74 ÖZBEK/ KANBUR/ DOĞAN/ BACAĞIZ/ TEPE, s. 464 ve 467.

olması bu tedbirle elde edilecek delilerin hukuken geçerliğini tehlikeye atmaktadır. Çünkü dış beden muayenesi de vücut bütünlüğüne müdahale teşkil etmektedir. Anayasanın 13 ve 17. maddeleri birlikte değerlendirildiğinde bu muayene türünün de kanunla düzenlenmesi şarttır. Diğer yandan koruma tedbirleri kanunilik ilkesine tabidir ve ancak kanunla açıkça düzenlendikleri takdirde uygulanabilirler.

Şüpheli veya sanığın vücutlarından örnek alınması konusunda CMK'nın 75. maddesi ve Yönetmeliğin 6. maddesi arasında bir uyumsuzluk olduğu söylenmelidir. Keza CMK'nın 75. maddesine göre şüpheli veya sanıktan alınacak örnekler iki gruba ayrılmıştır. Bunlardan ilki kan veya biyolojik örnekler ikincisi ise saç, tırnak, tükürük gibi örneklerdir. CMK m. 75/2'ye göre ise vücuttan kan veya biyolojik örnekler alınabilmesi için kişinin sağlığına zarar vermemesi gerekir. Buna karşın Yönetmeliğin 6. maddesine göre ise bu ayırım kabul edilse dahi vücuttan örnek alınabilmesi için bunun kişinin sağlığına açıkça ve öngörülebilir zarar vermemesi gerekir. Başka bir ifade ile Yönetmeliğe göre şüpheli veya sanığın saçının veya tırnağının alınabilmesi için de bunun kişinin sağlığına açıkça ve öngörülebilir bir zarar vermemesi gerekir.

Benzer bir sorunda şüpheli veya sanığın beden muayeneleri ile vücuttan örnek almanın kim tarafından yapılacağıdır. CMK'ya göre bu işlemler hekim veya sağlık mesleği mensubu diğer kişiler tarafından yapılabilecekken, Yönetmelik işlemi yapacak kişiyi sadece hekim olmakla sınırlandırmıştır.

Diğer kişilerin iç ve dış beden muayeneleri ile vücutlarından örnek alınması CMK'nın 76. maddesinde düzenlenmiştir. Madde başlığı diğer kişilerin beden muayenesi ve vücuttan örnek alınması ise de içeriğin başlığa uygun olduğu söylenemeyecektir. Çünkü madde metninde, mağdur ve soybağı araştırılacak çocuktan bahsedilmektedir. Bu yetersizliğin düzeltilmesi adına Yönetmelikte açıkça mağdur ve diğer kişilerin beden muayenesi ve vücuttan örnek alınması belirtilmiştir. Ancak burada Kanunla tanılan sınırların dışına çıkıldığı görülmektedir. Çünkü Kanunla düzenlenmemiş olan bir husus onun uygulanmasını göstermek adına çıkarılan bir Yönetmelikle düzenlenmiştir. Bu durumda şüpheli veya sanığın dış beden muayenesi ile elde edilen delillerle mağdur dışındaki kişilerden beden muayenesi ve vücuttan örnek alınması ile elde edilecek delillerin benzer bir akıbete tabi olmalarını sonuçlayacaktır. Keza bu iki yöntem de Kanunla düzenlenmemiştir.

Beden muayenesi ve vücuttan örnek alma bir koruma tedbiri niteliğinde olduğunda her koruma tedbirinin sahip olduğu zorlamayı içinde bulundurur. Kanaatimizce hâkim tarafında CMK'daki koşullara uygun olarak ve somut olayla orantılı olacak bir beden muayenesi ve vücuttan örnek alınması kararına muhatabın katlanması gerekmektedir. Ancak bu katlanma aktif bir şekilde yardımcı olmayı gerektirmez. Bizce Yönetmeliğin 18. maddesinde bu katlanmanın ne şekilde sağlanacağı düzenlenmesi gerekirdi. Bununla birlikte maddede “*kararın infazı*”ndan bahsedilmekle yetinilmiştir.

KAYNAKLAR

CENDEL Nur, “Yeni Türk Ceza Yasası ve Kadın”, <http://nurcentel.com/-makaleler/yenitckvekadin.pdf>, Erişim Tarihi: 05.12.2015.

CENDEL Nur/ ZAFER Hamide, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, 9. Bası, Beta, İstanbul, 2012.

DONAY Süheyl, **Ceza Yargılama Hukuku**, 2. Baskı, Beta, İstanbul, 2012.

GÜNGÖR Devrim/ BAKŞI Okan, “Ceza Muhakemesinde Beden Muayenesi, Bedenden Örnek Alınması ve Genetik İncelemeler”, http://www.turkhukuk sitesi.com/makale_1115.htm, Erişim Tarihi: 05.12.2015.

İPEKÇİOĞLU Pervin Aksoy, “Ceza Muhakemesi Hukukunda Beden Muayenesi ve Vücuttan Örnek Alma”, **İÜHFİM**, Cilt 70, Sayı 1.

KIZILARSLAN Hakan, **Ceza Muhakemesi, Adli Tıp, Adli Bilimlerde Vücuttan Muayenesi ve Örnek Alma**, Ankara, 2007.

KUNTER Nurullah, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, Dokuzuncu Bası, Yaylacık Matbaası, İstanbul, 1989.

KUNTER Nurullah/YENİSEY Feridun/ NUHOĞLU Ayşe, **Muhakeme Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku**, 15. Bası, Beta, İstanbul, 2006.

MAHMUTOĞLU Fatih Selami, “Beden Muayenesi ve Vücuttan Örnek Alınması” <http://fsmahmutoglu.av.tr/pdf/76b00da1de336791f454b4977f6319d9cdf4656d7818071225.pdf>, erişim tarihi: 27.12.2015.

ÖZBEK Veli Ö./ KANBUR Mehmet N./DOĞAN Koray/BACAKSIZ Pınar/TEPE İlker, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, 3. Baskı, Seçkin, Ankara, 2012.

ÖZTÜRK Bahri/ TEZCAN Durmuş/ ERDEM Mustafa Ruhan/ SIRMA Özge/ SAYGILAR Yasemin F./ ALAN Esra, **Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku**, 3. Baskı, Seçkin, Ankara, 2010.

SOYASLAN Doğan, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, 5. Baskı, Yetkin, Ankara, 2014.

ŞAHİN Cumhur, **Ceza Muhakemesi Kanunu Gazi Şerhi**, Seçkin, Ankara, 2005.

TURHAN Faruk, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, Asil Yayın Dağıtım, Ankara, 2006.

ÜNVER Yener/ HAKERİ Hakan, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, 4. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2011.

YAŞAR Osman/ OTACI Cengiz, **Yeni İçtihatlarla Uygulamalı ve Yorumlu Ceza Muhakemesi Kanunu**, I. Cilt, 6. Baskı, Seçkin, Ankara, 2015.

YENİSEY Feridun/ NUHOĞLU Ayşe, **Açıklamalı Ceza Muhakemesi Kanunu**, Cilt I, Beta, İstanbul, 2013.

YURTCAN Erdener, **Ceza Yargılaması Hukuku**, 12. Bası, Beta, İstanbul, 2007.